



Š i f r a u č e n c a :

Državni izpitni center



9.
razred



Četrtek, 4. maj 2023 / 60 minut

*Dovoljeni pripomočki:
učenec prinese modro/črno nalivno pero ali moder/črn kemični svinčnik.*

NACIONALNO PREVERJANJE ZNANJA
v 9. razredu

NAVODILA UČENCU

Natančno preberi ta navodila.

Prilepi kodo oziroma vpiši svojo šifro v okvirček desno zgoraj na tej strani.

Preden začneš reševati naloge, previdno iztrgaj prilogo z izhodiščnimi besedili. Nato natančno preberi navodilo posamezne naloge in jo reši.

Pri vsaki nalogi svoj odgovor napiši v predvideni prostor znotraj okvirja.

Pri nalogah, pri katerih je treba obkrožiti črko pred pravilnim odgovorom, obkroži samo eno črko, razen če v navodilu ni določeno drugače.

Piši čitljivo in s pisanimi ali z malimi tiskanimi črkami, skladno s pravopisnimi pravili.

Če se zmotiš, napačni odgovor prečrtaj in pravilnega napiši na novo.

Nečitljivi zapisi in nejasni popravki se ovrednotijo z nič točkami.

Če se ti zdi naloga pretežka, se ne zadržuj predolgo pri njej, temveč začni reševati naslednjo. K nerešeni nalogi se vrni pozneje.

Na koncu svoje odgovore ponovno preveri.

Zaupaj vase in v svoje zmožnosti. Želimo ti veliko uspeha.

Preizkus ima 20 strani, od tega 2 prazni.

Še Vera se naleze moje razigranosti, saj veselo reče: »Da proslaviva uspešen zaključek tvojih vaj za pot v šolo, te povabim na sladoled! Si za?«

Po hodniku se odpraviva po širokih stopnicah navzdol. Končajo se v veliki avli, katere tla so gladka in hladna in jo že kar dobro poznam. Štirinajst dni sva z Vero vsak dan drsali po točno določeni poti. Skozi avlo, po stopnicah navzgor, v matično učilnico. V vse kabinete, v katerih bo šolski pouk. V telovadnico na oni strani šole. V kabinet za tehniko v kleti. V toaletne prostore v vseh nadstropjih. Pa v glavno avlo, po širokih stopnicah navzdol in na hrupno glavno cesto. Levo, še enkrat levo, čez zvočni semafor na drugo stran, kjer mora biti prav blizu frizer, vedno zadiši po lakih in šamponih, ko grem mimo. Nato pa čisto preprosto: po desni strani ceste do proge, čeznjo, na tleh so gumijasti čepki, ki prav smešno šklopotajo pod palico, pri semaforju pa spet desno. In po pločniku do Franetovega doma. Oziroma tudi do mojega. Za naslednja štiri leta. Juhu!

Na pamet že poznam pot. Vera je dobra učiteljica. Najprej seveda s prstom po zemljevidu. Potem sva šli skupaj, držala sem se je pod roko. Nato s palico. Najprej s spremljevalko, nato sama. Vera dva koraka za mano kot angel varuh. Pot je utrjena. Prepričana sem, da bi zdaj zmogla tudi čisto sama.

(Odlomek.)

(Aksinja Kermauner: *Berenikini kodri*. Dob pri Domžalah: MIŠ, 2006. 6–8.)

II. DEL

NEPOZABNE SLOVENKE

Besedilo: Alenka Veler

To, katerega spola je bil kdo, je včasih močno določalo življenjsko pot posameznika ali posameznice. Danes je pravica, da hodiš v šolo in da si izbereš svojo poklicno pot ne glede na to, ali si fant ali punca, samoumevna. A to pravico in še mnoge druge so si morale najprej izboriti pogumne ženske, ki so morale za to, da bi lahko bile enakopravne moškim, premagati marsikatero težko oviro. Sadove njihovega dela in vztrajnosti uživamo danes mi.

V knjigi *Nepozabne* so zanimive zgodbe 50 žensk, ki so pomembno sooblikovale našo zgodovino na najrazličnejših področjih, pa za večino od njih do zdaj še nismo slišali. Nekatere so imele več privilegijev, druge manj, vsaka od njih pa je premikala meje in dokazala, da zmore. Njihove zgodbe so lahko navdih tudi zate: da vztrajaš na svoji poti in uresničiš svoje sanje.

Prva slovenska pilotka

Vemo, da sta se pri nas prva v zrak dvignila brata Rusjan leta 1909, malokdo pa ve, da je 23 let pozneje prvič poletela prva Slovenka, **Kristina Gorišek Novaković**. Rodila se je v Stični, izšolala se je za trgovko, a je ta poklic ni veselil. Želela je videti svet, si poiskati zanimivejšo službo. Našla jo je v Beogradu. Tam je najprej delala kot telefonistka, potem pa je nekega dne v časopisu videla oglas za letalsko šolo. Prijavila se je in opravila vse teste z odliko. Vsak dan po službi je hodila na letališče in tam vztrajno vadila. Leta 1932 je prvič poletela sama. Takrat je med poletom doživela pravo presenečenje. Njen mentor ji je ukazal, da naj nadaljuje let sama in pokaže, kaj zna, on pa je nepričakovano skočil iz letala. Odlično se je odrezala! Ko je imela praktični izpit, je letalo vodila v močnem vetru in hudem naliwu. Poletela je naravnost med temne oblake in spretno opravila nalogo. Dobila je odlično oceno, prejela je medaljo za hrabrost, o njej pa so pisali tudi v časopisih. A ni bilo pomembno, da je znala vrhunsko leteti. Poklicna pilotka ni smela postati, ker se ženske tistega časa niso mogle poklicno ukvarjati s pilotiranjem.



Kristina Gorišek Novaković,
ilustracija Andreja Peklar

OBRNI LIST.

Samosvoja **Pavla Jesih** se je rodila v premožni družini v Ljubljani. Po šoli je delala v družinskem podjetju. Bila je razgledana, delavna, pogumna in trmasta mladenka, ki se ni ozirala na družbena pravila. Morda je ravno zato postala alpinistka. Leta 1926 je v navezi s še eno vrhunsko alpinistko Miro Marko Debelak preplezala svojo prvo prvenstveno smer v Severni triglavski steni. V tistem času so bili alpinisti v glavnem moški, alpinistk skorajda ni bilo. Pavla je bila ena prvih žensk na svetu, ki je v navezi preplezala do tedaj še neosvojeno smer. V naslednjih nekaj letih je opravila kar osemnajst prvenstvenih vzponov z moškimi soplezalci, potem pa je doživela hudo nesrečo. Nehala je plezati in se posvetila svoji drugi ljubezni. S pomočjo staršev in kredita je kupila prvi kino, in sicer Metropol v Celju. Pred 2. svetovno vojno je bila že lastnica največje verige kinematografov v Jugoslaviji.

Zora Janžekovič,
ilustracija Helena Tahir

Knjigo *Nepozabne* je napisalo 20 avtoric, ilustriralo pa 10 ilustratork. *Nepozabne* namenjamo mladostnicam in mladostnikom v zadnjem triletnju OŠ, nagovorila pa bo še mnogo širši krog bralk in bralcev. Z jedrnatimi in privlačnimi besedili, v katerih se sliši glas žensk, ki so glavne junakinje te knjige, želimo vzbuditi radovednost ter bralce in bralke povabiti k nadaljnjemu raziskovanju.

(2 točki)



N 2 3 1 1 0 1 3 1 0 8

5. Napiši dve značajski lastnosti, ki Anini pomagata premagovati njeno življenjsko oviro, in ju ponazori s primeroma. Odgovori v obliki povedi.

(3 točke)

6. Kateri pregovor najbolje ponazarja Aninin zgodbo? Obkroži.

- A Dober glas seže v deveto vas.
B Sita vrana lačni ne verjame.
C Dobro blago se samo hvali.
Č Vsak je svoje sreče kovač.

(1 točka)

7. Preberi poved iz izhodiščnega besedila.

Kot da bi mi končno sneli trikilske uteži za fitnes z gležnjev!

Kaj je želela Anina s tem povedati? Pojasni s svojimi besedami.

(1 točka)

8. Ponovno preberi predzadnji odstavek v odlomku (*Po hodniku se odpraviva ...*). Na katere čute oz. čutila se zaradi slabovidnosti opira Anina? Navedi dva in svojo izbiro utemelji s primerom iz besedila.

1. čut/čutilo: Primer:

2. čut/čutilo: _____ Primer: _____

(2 točki)



9. V krajšem zaokroženem besedilu:

- napiši, zakaj je Vera pomembna za Anino, in to ponazori s primerom iz besedila;
- pojasni, ali je Vera glavna ali stranska književna oseba.

A	B
2	1

10. Preberi poved iz izhodiščnega besedila.

Življenje se mi naenkrat zazdi kot poosebljena skleda najbolj presenetljivih dobrot.

10. a) Kaj je podčrtani del v izpisani povedi? Obkroži.

- A Okrasni pridevek.
- B Poosebitev.
- C Primera.

(1 točka)

10. b) Kaj je s tem delom povedano o življenju? Razloži s svojimi besedami.

(1 točka)

- predstavi, kako mama ravna z Anino, in to ponazori s primerom;
- primerjaj mamin in babičin odnos do Anine;
- napiši, ali se ti zdi mamin odnos do hčere ustrezen, in svoje mnenje utemelji.

A	B
3	2

[illegible]

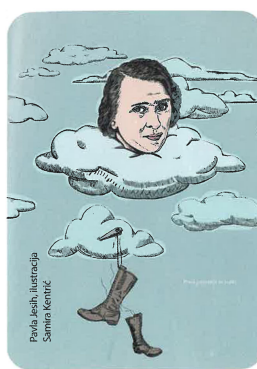
(2 točki)



4. Kaj velja za posamezno Slovenko na ilustraciji? Pod vsako ilustracijo napiši črko ustrezne trditve. Dve trditvi sta odveč.
- A Njeni starši so bili lastniki več trgovin.
- B Njeni starši so bili bogati.
- C V Celju je pred 1. svetovno vojno odprla kino.
- Č Ni želela delati v trgovini.
- D Ena izmed njenih želja je bila, da bi pela.



11



11

(2 točki)

5. Katera trditev je pravilna? Obkroži.
- A Ženske si že od nekdaj lahko svobodno izbirajo poklic.
- B Kristina Gorišek Novaković je bila prva slovenska poklicna pilotka.
- C Starši so prepričali Pavlo Jesih, da je nehala plezati in raje odprla prvi kino v Celju.
- Č Zora Janžekovič je delala kot kirurginja v bolnišnici v Mariboru.

(1 točka)



6. Preberi trditev.

Način zdravljenja opeklin Zore Janžekovič je postal svetovno znan.

Izpiši poved/del povedi iz izhodiščnega besedila, ki to potrjuje.

(1 točka)

7. Pavla Jesih je bila samosvoja. Katero dejstvo iz njenega življenja to potrjuje?

(1 točka)

8. V krajšem zaokroženem besedilu napiši:

- dve skupni značilnosti predstavljenih Slovenk ter
- katera izmed predstavljenih zgodb je zate najbolj navdihujoča in zakaj.

A	B
2	1

DA NE

Utemeljitev: _____

(2 točki)

Nekatere so imele več privilegijev, druge manj.

Kaj pomeni podčrtana beseda? Pomagaj si s slovarskim sestavkom in dopolni poved.

privilégij -a m (é)

nav. mn. *posebna pravica, ugodnost, ki omogoča določenemu družbenemu sloju, skupini ljudi ali posamezniku poseben, boljši položaj*: dati, izgubiti privilegij; uživati privilegije; boriti se za privilegije / diplomatski, politični privilegiji

// **posebna pravica, ugodnost sploh:** članstvo v klubu je privilegij; podeliti privilegij; privilegij otrok bogatašev pri šolanju / plemiški, stanovski privilegij

♦ *zgod. listina, s katero se daje, potrjuje taka pravica; mestni privilegiji*

// nav. ekspr. **posebna pravica, ugodnost sploh**: v službi ni imel, ni maral privilegijev

Nekatere so imele več _____, druge manj.

(1 točka)

11. Kaj sta besedi *zdravnica* in *kirurginja*? Obkroži.

- A Zdravnica je nadpomenka, *kirurginja* pa podpomenka.
- B Zdravnica je podpomenka, *kirurginja* pa nadpomenka.
- C Sopomenki.
- Č Protipomenki.

(1 točka)

(1 točka)

Dobila je odlično oceno, prejela je medaljo za hrabrost, o njej pa so pisali tudi v časopisih.

(1 točka)

- A Po osebi.
- B Po številu.
- C Po časovni obliki.
- Č Po glagolskem vidu.

(1 točka)

Kristina je morala letalo pilotirati sama, ker je njen mentor nepričakovano skočil iz letala.

_____?

(1 točka)

A Glavni stavek.
B Načinovni odvisnik.
C Vzročni odvisnik.
Č Predmetni odvisnik.

(1 točka)

(2 točki)

OBRNI LIST.

* 5. marec 1919 (Bled), † 14. november 2020 (Radovljica)

poklic: izumitelj

najbolj znani izumi:
okvirček za diapozitive,
plastična zadrga,
pršilec na steklenički
za parfum

družina: žena Verena
Florjančič, dve hčerki

(Vir slike: <https://www.vecer.com/slovenija/>. Pridobljeno: 28. 3. 2021.)

A	B	C
1	2	1

Skupno število točk: 54





L

